

	Stowarzyszenie „Res Carpathica”
	Biuletyn nr 15 * lipiec - sierpień 2018
	Red: Jan Skłodowski, Witold Grzesik

Szanowne Koleżanki, Szanowni Koledzy,

Oto nasz Biuletyn nr 15 – jak najbardziej wakacyjny. Nie będzie więc zapewne tak obszerny jak poprzednie, bo napiszemy więcej wtedy, gdy podzielicie się z nami swoimi wrażeniami z letnich podróży i wędrowek po szlakach gór bliskich, dalszych, a może nawet i bardzo odległych.

Jesienna Biesiada Karpacka 2018

Trwają zapisy na naszą tradycyjną III Biesiadę Karpacką. Tym razem spotykamy się w Żegiestowie-Zdroju w pensjonacie „Zosia” (<http://pensjonatzosia.pl>). Termin: 12-14 października. Koszty pobytu: nocleg (ze śniadaniem) 50 zł/os., obiadokolacja – 25 zł/os. Pokoje dwu-, trzy- i czteroosobowe, z łazienkami. Zapisy prowadzi Witold Grzesik, kontakt przez mail RC': poczta@rescarpathica.pl lub telefoniczny: 515 146 316.

Pensjonat znajduje się w odległości ok. 2 km od stacji Żegiestów Zdrój, na tzw. Łopacie Polskiej, nad samym Popradem.

Program podamy najpóźniej do 15 września. W ogólności przewidujemy dwa wieczory wykładów, wieczorno-nocny czas integracyjno-kulturalny, w sobotę prawdopodobnie wycieczkę autokarową do Podolińca na Spiszu – jest to jednak bardzo orientacyjny plan, mogący ulec modyfikacjom. Byłoby miło, aby owe modyfikacje były efektem Waszego zaangażowania się w przedsięwzięcie. Szukamy chętnych do pomocy – bardzo nam zależy na Waszym czynnym udziale.

Jubileuszowe spotkanie na Pop Iwanie w Czarnohorze w dniach 28-29 lipca br.

Nasze Stowarzyszenie otrzymało zaproszenie od Jana Malickiego, dyrektora Studium Europy Wschodniej UW, do uczestnictwa w obchodach jubileuszu 80-lecia otwarcia (29.07.1938) roku na Pop Iwanie (2022 m. n.p.m.) sławnego „Białego Słonia” – Obserwatorium Astronomiczno-Meteorologicznego Uniwersytetu Warszawskiego.

Tu przypominamy, że już od 8 lat trwa odbudowa obiektu pod patronatem Polsko-Ukraińskiego Forum Partnerstwa, przy współdziałaniu Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu Przykarpackiego w Iwano-Frankiwsku.

28 lipca odbyła się w Werchowynie (d. Żabie) sesja popularnonaukowa, poprzedzona wystąpieniami dyrektora Studium Europy Wschodniej Jana Malickiego i rektora Uniwersytetu Przykarpackiego prof. Igora Cependy.

Następnie, autorzy referatów przedstawili twórców i dzieje obserwatorium. Uroczystą oprawę sesji nadał występ chóru „Collegium Musicum” UW.

29 lipca – dokładnie w rocznicowym dniu – odbyło się spotkanie gospodarzy i gości przybyłych na Pop Iwana z Szybenego przez połoninę Wesnarę, bądź pieszo, bądź korzystając z transportu *gruzowikiem*. Na szczycie stanęli m.in. przedstawiciele dyrekcji studium Europy Wschodniej UW, rektorzy obu uniwersytetów, przedstawiciele rządu i placówek konsularnych RP, historycy, regionaliści, przedstawiciele mediów. Po wysłuchaniu krótkich okolicznościowych przemówień uczestnicy zapoznali się ze stanem odbudowy obiektu, potem udali się na improwizowany, ale obfity w huculskie przysmaki posiłek w pomieszczeniach przykrytego już dachem obserwatorium. Można dodać, że w obiekcie znalazła siedzibę stacja miejscowego ratownictwa górskiego. Po powrocie tą samą drogą uczestnicy zatrzymali się nieopodal Szybenego przy kapliczce dla upamiętnienia tych, którzy wspierali czynnie z racji swych stanowisk i pasji ideę rewitalizacji „Białego Słonia”. Jubileuszowy wyjazd zakończył się wieczernią, podczas której rodziły się dalsze plany wobec obserwatorium oraz nawiązywały nowe kontakty turystyczne i przyjacielskie. Towarzyszył jej występ kapeli huculskiej dającej brawurowe multiinstrumentalne i wokalne interpretacje znanych huculskich melodii. W tym jubileuszowym spotkaniu uczestniczyło 6 członków naszego Stowarzyszenia (Elżbieta i Krzysztof Renikowie – jako korespondenci Programu I PR, Mirosław Rowicki, Marek Jakubowicz, przybyły z Polski na swym terenowym motocyklu Andrzej Firek oraz niżej podpisany).

Jan Skłodowski

W Marmaroszu o nas pamiętają

Obchody jubileuszowe w Syhocie Marmaroskim, podczas których dokonaliśmy odsłonięcia w muzeum Memorialul tablicy upamiętniającej uwięzienie i proces naszych legionistów w 1918 roku w następstwie bitwy pod Raranczą, a także spotkanie przy mogile legionowej w Berbești, wpisały się w szerszy program historyczno-kulturalny realizowany w tym roku w Marmaroszu przez miejscowe władze. Patronujący im dr Laurențiu Batin zwrócił się z prośbą o udostępnienie listy polskich uczestników biorących udział w uroczystościach, by nie tylko zamieścić ją w miejscowych annałach, ale też wzbogacić naszym uczestnictwem program współpracy kulturalnej rumuńsko-polskiej realizowany szerzej przez rumuńskie ministerstwo kultury (w czym uczestniczy Syhot).

Jednocześnie dr Batin powiadomił, że przy głównej drodze przez Berbești ustawią niebawem tablicę informującą po rumuńsku i po polsku o drodze dojazdu do legionowej mogiły. Oznacza to, że coraz więcej osób przybywa tam i pragnie ją odnaleźć (a dotychczas bez drogowskazu nie było to łatwe). Ale

przede wszystkim znaczy to, że Rumuni są nam przyjaźni i odnoszą się z właściwą estymą do śladów wspólnej historii.

Można dodać, że dotacja przyznana przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego na realizację naszego zadania (Upamiętnienie bitwy pod Rarańczą i internowania legionistów polskich w Syhocie Marmaroskim 1918-2018, Rumunia) została rozliczona 02.07 br.

Mogię pradiada ocal od zapomnienia

Ruszyła tegoroczna edycja tego programu – zapoczątkowanego kilka lat temu.

Nadal prowadzi go Fundacja „Studio Wschód”, kierowana przez red. Grażynę Orłowską-Sondej z TVP Polonia Wrocław. W tym roku programem został objęty pomnik legionistów polskich w Zielonej w dolinie Bystrzycy Nadwórniańskiej (w ubiegłym roku poddany został rewitalizacji podobny obiekt w Pasiecznej). Prace przy samym monumencie, jak również wykonanie schodów dojściowych na skłonie cmentarnego pagórka, rozpoczną się na przełomie sierpnia i września br. W programie uczestniczy, wraz z naszymi przyjaciółmi z Nadwórnej – Jurą i Wołodią Muszakami, członek naszego Stowarzyszenia – Adam Gajewski. Po zakończeniu prac konserwatorskich organizatorzy planują spotkanie przy odnowionym pomniku z przedstawicielami gości z Polski oraz gospodarzy regionu. W tym roku, podobnie jak i w ubiegłym, Stowarzyszenie „Res Carpathica” rozacza patronat medialny nad tym programem.

Academia „Res Carpathica”

Niedługo październik, a wtedy ruszamy już pełną parą z naszymi aktywnościami w Warszawie. Zaplanowane i uzgodnione jesienne spotkania na Czerniakowskiej to:

10 października: płk. dr Krzysztof Gaj (Warszawa): Walki 10 Brygady Kawalerii we wrześniu 1939 na Podkarpaciu i w Karpatach. Wykład, ilustrowany multimedialnie, poprowadzi wybitny znawca tej tematyki.

14 listopada: dr hab. Helena Krasowska, prof. PAN (Warszawa): Polacy na Bukowinie – język, kultura, tradycja.

Spotkania – jak zwykle w każdą drugą środę miesiąca – rozpoczynają się o godz. 18 w Sali Centrum Informacji im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego przy ul. Czerniakowskiej 178A (Powiśle-Solec).

Nasze składki członkowskie

Ponawiamy prośbę do naszych Członków – tych, którzy jeszcze tego nie uczynili, by kontynuowali ich wpłaty za rok bieżący. Nie tylko ze statutowego obowiązku, ale przede wszystkim dla możliwości zrealizowania naszych przedsięwzięć. Chcemy podkreślić, że dzięki Waszym dotychczas sumiennie uiszczanym składkom koszt organizacji wyjazdu do Rumunii w czerwcu br. na legionowe obchody mógł zostać znacząco obniżony wobec należności obowiązującej dla osób spoza Stowarzyszenia.

Przypominamy numer naszego rachunku bankowego: 48 1140 2004 0000 3402 7627 0338 w mBanku (składka roczna: 90 zł).

Pamięć różnorodności – IV. Bukowiński Festiwal Nauki

W dniach 21–23 czerwca 2018 roku w Jastrowiu odbyła się pierwsza część czwartej edycji Bukowińskiego Festiwalu Nauki. Pomysłodawczynią Festiwalu jest dr hab. Helena Krasowska, prof. Instytutu Sławistyki PAN, kontynuująca zapoczątkowaną przez prof. Kazimierza Feleszkę tradycję badań spuścizny kulturowej Bukowiny. Organizowane od 4 lat przedsięwzięcie towarzyszy Międzynarodowemu Festiwalowi Folklorystycznemu „Bukowińskie Spotkania”, który w tym roku odbył się już po raz 29.

Celem Bukowińskiego Festiwalu Nauki jest popularyzacja wiedzy o Bukowinie – krainie geograficzno-historycznej leżącej na pograniczu ukraińsko-rumuńskim. Przez wiele lat na terenie tym osadzała się ludność zróżnicowana etnicznie: Ukraińcy, Rumuni, Żydzi, Niemcy, Węgrzy, Czesi, Słowacy, Ormianie, Cyganie i – szczególnie w XIX wieku – Polacy. Po 1918 roku (szczególnie w czasie II wojny światowej i tuż po niej) z powodów politycznych oraz ekonomicznych na obszarze Bukowiny rozpoczęły się intensywne ruchy migracyjne: w kierunku Polski, Niemiec, Słowacji, Czech, Bośni, Rosji, ale również Brazylii, USA i Kanady. Emigranci zachowali jednak w swojej pamięci obraz Bukowiny jako tygla pokojowo koegzystujących przedstawicieli różnych narodowości i z wielką dbałością pielęgnują ten obraz do dzisiaj. Bukowiński Festiwal Nauki wychodzi naprzeciw temu zjawisku, tworząc fizyczną oraz mentalną przestrzeń spotkania i poniekąd ponownego „odegrania” etniczno-wyznaniowej mozaiki.

Szczególnym punktem spotkań w Jastrowiu była rozmowa przeprowadzona przez prof. Helenę Krasowską i prof. Krzysztofa Nowaka z panem Maksymilianem Juraszkim, wieloletnim kierownikiem Zespołu Pieśni i Tańca Górali Czadeckich "Pojana". Rozmówca – urodzony w 1933 roku we wsi Pojana Mikuli na Bukowinie rumuńskiej – opowiadał o swoich korzeniach i historii miejsca, z którego pochodzi. Jego przodkowie – Górale czadeccy pochodzący z terenów leżących dzisiaj na terenie Słowacji – na początku XIX wieku wyemigrowali na Bukowinę.

W tym roku Bukowiński Festiwal Nauki odbył się jeszcze w dwóch miastach – w Lubaniu Śląskim (23–24 sierpnia) i Dzierżoniowie (25–26 sierpnia).

W ciągu czterech lat Bukowiński Festiwal Nauki stał się rozpoznawalną marką. W jego trzech edycjach w każdym roku bierze udział ponad tysiąc osób – Polaków, Ukraińców, Węgrów, Rumunów, Słowaków, Niemców i in. „Res Carpathica” poprzez osobę Heleny Krasowskiej jest zaangażowana w projekt.

Wykorzystano tekst Ewy Wróblewskiej-Trochimiuk

Informacja o członkach Stowarzyszenia na stronie www

Przypominamy, że na stronie www w sekcji „Członkowie” (<http://www.rescarpathica.pl/index.php/onas/czlonkowie>) jest lista członków Stowarzyszenia, dla osób, które przekazały nam informację, jest również krótka notka biograficzna i zdjęcie. **Będzie nam bardzo miło, jeżeli mielibyśmy możliwość umieszczenia notek o każdym naszym Członku – prosimy o przesłanie odpowiedniej informacji i zdjęć.** Również prosimy o informację, jeżeli aktualna notka wymaga korekty lub uzupełnienia.

Jeżeli natomiast ktoś z Was nie życzy sobie, aby informacja o nim była umieszczona w internecie (jako notatka albo wręcz pozycja na liście członków) – prosimy również o informację, zastosujemy się do takiego życzenia niezwłocznie.

Nieodmiennie apelujemy do naszych Członków o przysyłanie artykułów i wspomnień o tematyce karpackiej. Mogą to być teksty nowe bądź archiwalne, które np. z racji niszowego charakteru pierwotnego wydania mogą nie być znane szerszemu kręgowi odbiorców.

Remont greckokatolickiej dzwonnicy w Polanach Surowicznych

Dobiega końca kolejny etap remontu dzwonnicy. W tym roku wzniesiono drewnianą konstrukcję dachu, zwieńczoną oryginalnym zabytkowym krzyżem, uratowanym ponad 30 lat od zniszczenia, a ostatnio naprawionym i zakonserwowanym. Prace prowadzi ekipa ciesielska z Dukli wspomagana przez ochotników z kręgu projektu.

Od 6 czerwca do 5 sierpnia trwał projekt zbierania funduszy w ramach tzw. crowdfundingu na stronie www.wspieram.to/polanysurowiczne. Zakończył się sukcesem, tj. zebrano kwotę przekraczającą 15 tys. zł – dokładnie 16180. Pieniądze, po odliczeniu prowizji, zostały przelane na konto Stowarzyszenia „Res Carpathica” i będą wydawane jedynie na cel dalszej odbudowy. Na przyszły rok planowane jest pokrycie dachu blachą. Projekt wsparł szereg członków naszego Stowarzyszenia – serdecznie Wszystkim za to dziękuję.

O projekcie została wyemitowana godzinna audycja w Polskim Radiu Rzeszów, jej skrót był także dostępny w porannym ogólnopolskim II Programie PR.

W czerwcu 2018 roku nieoczekiwanie odnalazł się także dzwon z polańskiej cerkwi. Służył on wiele lat siostrzom sercankom w Jaśliskach, ostatnio został przekazany do Urzędu Gminy i po konsultacjach zidentyfikowany jako dzwon z Polan Surowicznych. Wójt publicznie zobowiązał się do przekazania dzwonu do odbudowanej dzwonnicy, o ile zostanie przygotowana odpowiednia konstrukcja oraz zabezpieczenie obiektu – zależnie od środków przygotujemy ją bądź w 2019, bądź w 2020 roku.

Każdego chętnego do współpracy przy dalszych etapach remontu zapraszam do kontaktu (515 146 316, witold@grzesik.waw.pl). Szczegóły na www.polanysurowiczne.waw.pl oraz www.facebook.com/polanysurowiczne.

Witold Grzesik

Odbudowa dzwonnicy w Polanach Surowicznych – stan z 17.08.2018 (fot. Witold Grzesik)